

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Kilala mo ba ang iyong sarili? Ang pagkilala sa sarili ay makatutulong sa iyong pag-unawa kung ano ang kaya mong gawin at kung ano ang hindi. Matutulungan ka rin nitong kilalanin ang iyong mga kahinaan at kalakasan.

Alam mo ba na mayroon ka ring papel na ginagampanan sa iyong pamilya at komunidad? Makatutulong sa iyo na gampanan ang iyong papel bilang isang indibidwal at bilang kasapi ng iyong pamilya at komunidad kung alam mo ang magagawa mo para sa iyong mga kasambahay at kapitbahay.

Ang modyul na ito ay nahahati sa tatlong aralin:

Aralin 1 – Kilala ko ang Aking Sarili

Aralin 2 – Ako at ang Pamilya Ko

Aralin 3 – Ako at ang Aking Komunidad

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ ilarawan ang iyong mga lakas at kahinaan;
- ◆ talakayin ang papel at mga responsibilidad na ginagampanan mo sa iyong pamilya;
- ◆ isagawa ang mga halagahan o values na makatutulong sa iyo na gampanan ang mga responsibilidad mo sa iyong pamilya;
- ◆ ipaliwanag ang iyong papel at responsibilidad sa komunidad; at
- ◆ isagawa ang mga halagahan o values na makatutulong sa iyo na gampanan ang mga responsibilidad mo sa iyong komunidad.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago mo simulan ang modyul na ito, gawin muna ang mga sumusunod upang malaman kung ano na ang mga alam mo tungkol sa paksang ito.

A. Pag-aralang mabuti ang bawat pangungusap. Lagyan ng tsek (3) ang puwang sa bawat numero kung ito ay tumutukoy sa iyo.

- _____ 1. Matangkad ako.
- _____ 2. Maliit ako.
- _____ 3. Mahiyain ako.
- _____ 4. Palakaibigan ako.
- _____ 5. Mahilig akong magbasa ng libro.
- _____ 6. Mahilig akong makinig sa musika.
- _____ 7. Mahilig akong lumabas kasama ang aking mga kaibigan.
- _____ 8. Mahilig akong nasa bahay lang.
- _____ 9. Mahilig ako sa maliliwanag na kulay.
- _____ 10. Mahilig ako sa madidilim na kulay.
- _____ 11. Ayaw ko ng mainit na panahon.
- _____ 12. Ayaw ko ng malamig na panahon.
- _____ 13. Hindi ako mahilig gumising nang maaga.
- _____ 14. Ayaw kong natutulog nang gabing-gabi na.

B. Basahin ang bawat sitwasyon. Sagutin ang sumusunod na tanong pagkatapos.

1. Nag-iisa ka lang sa inyong bahay. May mga maduduming pinggan sa kusina. Hindi pa nawawalisan ang bakuran. Pinakiusapan ka ng iyong ina na gawin ang mga ito, ngunit mayroong magandang palabas sa telebisyon. Ano ang gagawin mo?

---

2. Hindi mo sinasadyang matapunan ng juice ang bagong libro ng iyong kapatid. Mahuhuli siya sa pag-uwi at mayroon kang pera upang bumili ng pamalit na libro. Ano ang gagawin mo?

---

3. Inaayos ng iyong ama ang bubong ng bahay upang maghanda para sa nalalapit na bagyo. Sabado ng umaga noon at may plano kang magbasa ng komiks na kailangan mong isauli sa hapon ding iyon. Ano ang gagawin mo?

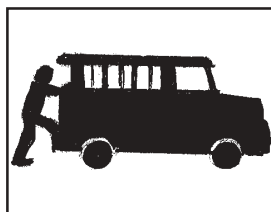
- C. Nasa ibaba ang ilang simbolo na madalas mong nakikita sa iyong komunidad. Pagtambalin ang bawat simbolo sa Hanay A sa mga kahulugan nito sa Hanay B. Isulat ang titik ng tamang sagot sa puwang na nakalaan.

_____ 1.

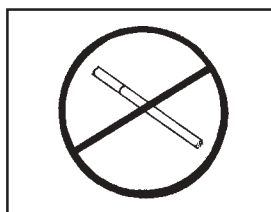
a. Bawal Manigarilyo

_____ 2.

b. Pedestrian Lane o Pook-Tawiran

_____ 3.

c. Bawal Pumarada Dito.

_____ 4.

d. Pook-Sakayan

O, ano, kumusta? Sa tingin mo ba'y mataas ang iyong nakuha? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 34–35.

Kung tama ang lahat ng sagot mo, magaling! Ipinapakita nito na marami ka nang alam tungkol sa paksang ito. Maari mo pa ring basahin ang modyul upang pagbalik-aralan ang mga alam mo na. Malay mo, may mga bago kang matutuhan.

Kung mababa ang iskor mo, huwag mag-alala. Nangangahulugang para sa iyo ang modyul na ito. Tutulungan ka nitong maintindihang mabuti ang mga mahahalagang konsepto na maari mong isagawa sa iyong pang-araw-araw na gawain. Kung pag-aaralan mong mabuti ang modyul na ito, malalaman mo ang mga tamang sagot sa pagsusulit at marami pang iba. Handa ka na ba?

Maaari ka nang pumunta sa susunod na pahina upang simulan ang Aralin 1.

Kilala Ko ang Aking Sarili

Gaano mo kakilala ang iyong sarili? Ano ang mga gusto at ayaw mo? Ano ang karaniwang pinag-iisipan mo? Ano ang nararamdaman mo kapag hindi mo nagagawa ang dapat mong gawin?

Tutulungan ka ng modyul na ito na kilalaning mabuti ang iyong sarili. Tutulungan ka rin nitong maintindihan ang mga nangyayari sa iyong sarili.

Pagkatapos mong pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

- ♦ ilarawan ang iyong mga katangian at kakayahan;
- ♦ makilala nang husto ang iyong sarili at alamin kung ano ang mga bagay na maaari mong gawin; at
- ♦ magpakita ng pagpapahalaga kung ano at sino ka.

Subukan Natin Ito

Pagkilala sa Iyong Sarili

Ang pagkilala sa iyong sarili, gaya ng pag-alam kung anu-ano ang mga paborito mong libangan, ay makatutulong sa iyong maintindihan kung sino at kung ano ka talaga. Nalalaman mo ang mahahalagang impormasyon tungkol sa iyong personalidad: kung ano ang gusto mo, kung ano ang ayaw mo, kung ano ang gusto mo sa buhay, at kung ano ang magagawa mo.

Nasa ibaba ang isang pahina ng “autograph book”. Magkakaroon ka ng pagkakataong alamin ang mga bagay-bagay tungkol sa iyong sarili, gaya ng mga bagay na pinakagusto mong gawin. Punan ang pahinang ito. Malay mo, mayroong ka pang matuklasang bago tungkol sa iyong sarili.

G

Petsa: _____

Pangalan: _____

Tirahan: _____

_____

Telepono: _____

Kaarawan: _____

Paboritong kulay: _____

Paboritong awitin: _____

Paboritong pelikula: _____

Paboritong aktor: _____

Paboritong aktres: _____

Paboritong pagkain: _____

Mga libangan: _____

_____

Ambisyon: _____

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 35.

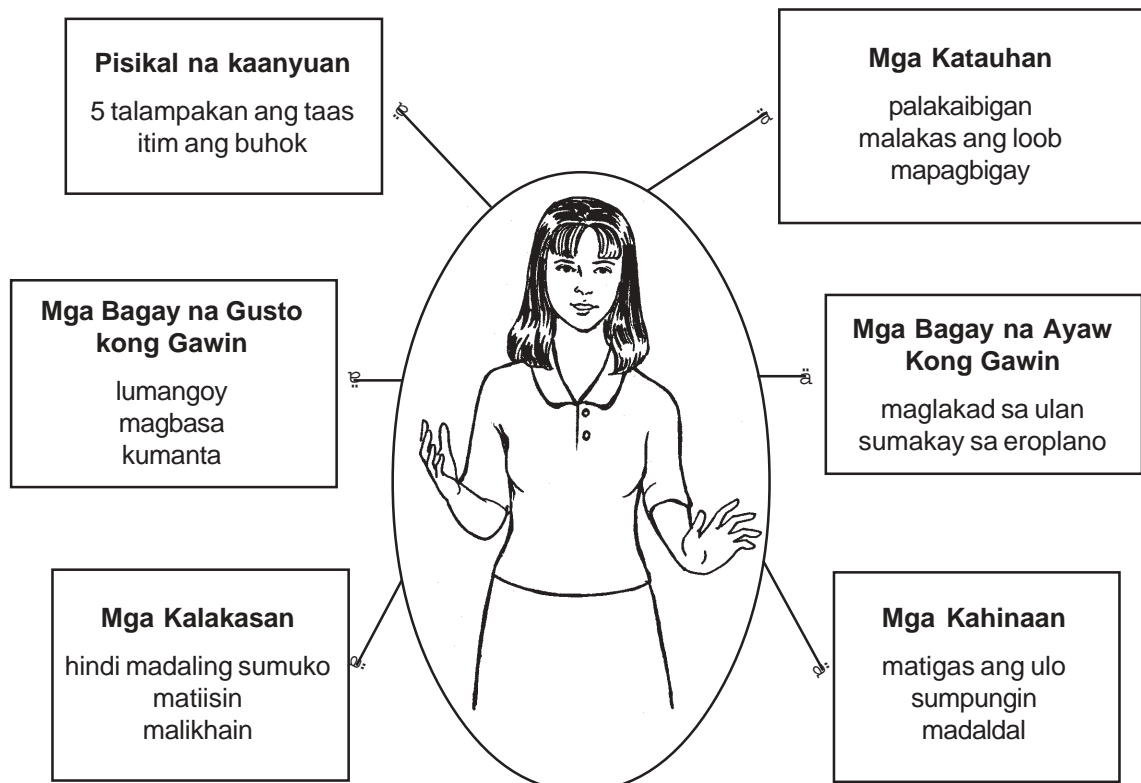
Basahin Natin Ito

Basahin kung ano ang sinasabi ni Maya tungkol sa kaniyang sarili. Siya ba ay isang taong nais mong kaibiganin? Bakit?

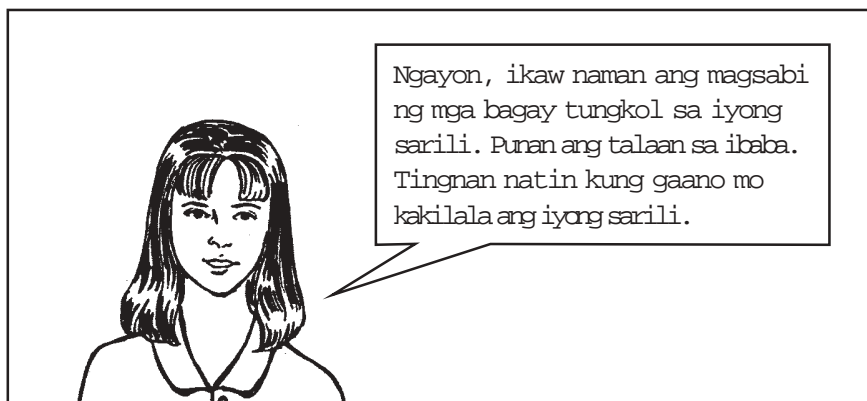
_____

_____

_____

Gaano Mo Kakilala ang Iyong Sarili?

Pisikal na Kaanyuan

_____

_____

_____

Mga Katauhan

_____

_____

_____

Mga bagay na gusto kong gawin

_____

_____

_____

Mga bagay na ayaw kong gawin

_____

_____

_____

Mga Kalakasan

_____

_____

_____

Mga Kahinaan

_____

_____

_____

Sa tingin mo ba, nais kang maging kaibigan ng mga taong ka-edad mo matapos nilang basahin ang mga sinulat mo sa itaas? Bakit?

_____

_____

_____

Maari mong ipakita ang ginawa mo sa iyong *Instructional Manager* o *Facilitator*.

Pag-isipan Natin Ito

1. Ano ang masasabi mo tungkol sa iyong pisikal na kaanyuan? Anong katangian ang pinakagusto mo? Ang pinakaayaw mo? Ipaliwanag ang iyong mga sagot.

---

2. Ano ang masasabi mo sa iyong katauhan o personalidad? Aling mga katangian ang pinakagusto mo? Ang pinakaayaw mo? Ipaliwanag ang iyong mga sagot.

---

3. Sa tingin mo, bakit kaya may mga bagay kang gustong gawin at mayroon din namang mga bagay na ayaw mong gawin?

---

4. Sa tingin mo, bakit mo itinuturing na kalakasan at kahinaan ang iba mong mga katangian?

---

5. Sa mga isinulat mo, ano na ang tingin mo sa iyong sarili?

---

6. Sa tingin mo, bakit mahalaga na makilala mo ang iyong sarili? Sa anong mga paraan ito nakatulong sa iyo?

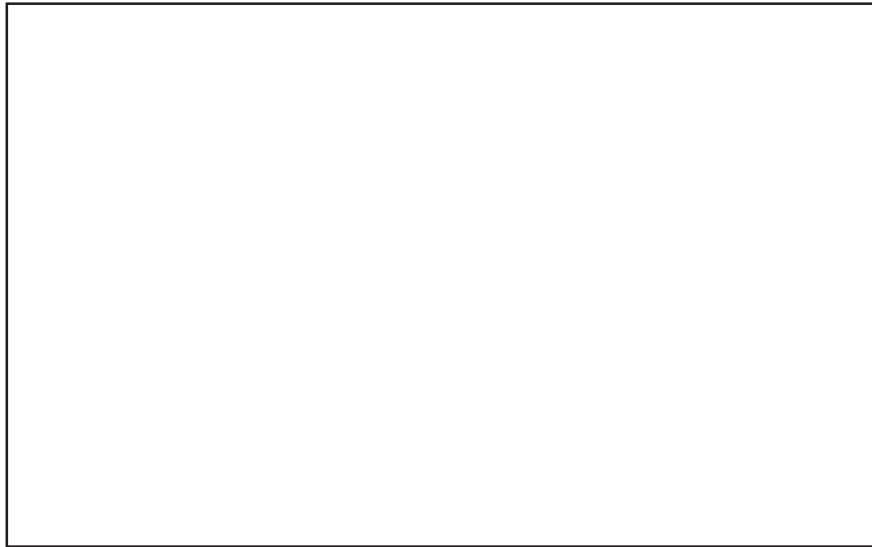

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 36.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Gumuhit ng isang larawan na sa tingin mo ay kumakatawan sa iyong sarili. Ito ay maaring hayop o isang bagay. Maging malikhain sa paglalarawan. Bigyan ng pamagat ang larawan na iguguhit mo. Ipaliwanag ito pagkatapos.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 37. Maaring iba ang iyong sagot sa mga sagot na nakasulat dito.

Tandaan Natin

- ♦ Mahalaga na kilalanin mo ang iyong sarili. Matutulungan ka nitong unawain kung sino at ano ka, kung ano ang iyong nararamdaman at kung ano ang kakayahan mo. Ang kaalaman mo tungkol sa iyong sarili ang makatutulong sa iyo na pahalagahan kung sino at ano ka.

Ako at ang Aking Pamilya

Alam mo ba kung ano ang tungkulin mo sa iyong pamilya at kung ano ang mga responsibilidad mo? Ang pagkabatid ng mga maari mong gawin para sa iyong pamilya ang makatutulong sa iyo na panatilihin ang maayos na samahan sa inyong pamilya. Pinapaganda din nito ang buhay ng bawat miyembro ng iyong pamilya.

Nakatutok ang aralin na ito sa pagkabatid mo sa iyong mga tungkulin at responsibilidad sa iyong pamilya. Tatalakayin din ang mga batayang halagahan o values ng pamilya na hindi lamang makatutulong sa pagpapa-unlad ng iyong katauhan, kung hindi makapagpapalakas din ng ugnayan ng inyong pamilya.

Pagkatapos mong pag-aralan ang araling ito, maari mo nang:

- ◆ ilahad ang iyong tungkulin at responsibilidad sa iyong pamilya;
- ◆ talakayin ang mga halagahan o values, saloobin, at ugali na mahalaga sa pagpapanatili ng magandang samahan o ugnayan sa inyong pamilya; at
- ◆ ipakita ang iyong pagpapahalaga sa bawat kasapi ng iyong pamilya at ang mga tungkulin na ginagampanan nila bilang bahagi ng pamilya.

Subukan Natin Ito

Punan ng impormasyon tungkol sa iyong pamilya ang talahimayan sa ibaba. Pagkatapos, magbigay ng mga karagdagang paglalarawan sa bawat kasapi ng iyong pamilya. Isulat ang iyong mga sagot sa mga puwang sa susunod na pahina.

Pangalan	Edad	Trabaho
Ama:		
Ina:		
Kapatid/Mga Kapatid:		

1. Ang aking ama:

---

2. Ang aking ina:

---

3. Ang aking mga kapatid:

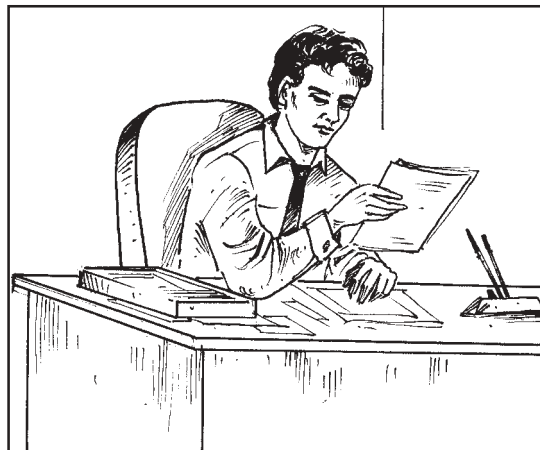
Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 37–38.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Ang bawat kasapi ng pamilya ay mayroong tungkulin at responsibilidad sa isa't isa. Mas nagiging madali ang pagtutulungan ng mga kasapi ng pamilya dahil alam ng bawat isa ang inaasahan sa kanya batay sa kanyang kakayahan.

Ang ama ang karaniwang naghahanap ng ikabubuhay ng pamilya. Ang ibig sabihin nito, ang kaniyang suweldo ang pangunahing pinagkukunan ng suporta ng kaniyang pamilya. (Ang isang breadwinner ay ang taong sumusuporta ng pamilya sa pamamagitan ng kaniyang kinikita.)

1. Anu-ano ang mga tungkulin at responsibilidad ng iyong ama?

Ang ina ang karaniwang naiiwan sa bahay, nag-aalaga ng mga anak, at gumagawa ng gawaing-bahay. Sinisiguro niya na mayroong pagkaing kakainin, malilinis na damit na isusuot, at maayos na pamamahay. Ngunit sa panahon ngayon, marami nang mga ina ang naghahanapbuhay upang tumulong sa pagsuporta sa pamilya.

2. Anu-ano ang tungkulin at responsibilidad ng iyong ina?

Ang mga anak ay inaasahang mag-aral nang mabuti sa paaralan. Sa tuwing mayroon silang libreng oras, inaasahang tutulong sila sa mga gawaing bahay. Kinakailangang sila ay magalang at masunurin sa kanilang mga magulang.

3. Anu-ano ang tungkulin at responsibilidad ng iyong mga kapatid?

---

4. Anu-ano naman ang iyong tungkulin at responsibilidad sa iyong pamilya?

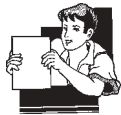
5. Paano mo ipinapakita ang iyong pagpapahalaga sa mga tungkulin at responsibilidad na ginagampanan ng bawat kasapi ng iyong pamilya?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 38.

Alamin Natin

Mahalaga na matutunan natin ang mga kilos, saloobin o attitude at kahalagahan o values na makatutulong sa pag-unlad at pagpapanatili ng pagmamahal at pagkakaisa sa tahanan.

Ang paggalang ay napakahalaga sa bawat relasyon. Sa isang pamilya, inaasahan sa mga bata o ng nakababatang kasapi ng mag-anak ang paggalang sa mga matatanda.

Tayong mga Pilipino ay kilala sa ating tradisyon ng pagmamano: ang paglagay ng isang nakababatang kasapi ng pamilya ng kanang kamay ng nakatatanda sa kaniyang noo at ang pagsabi ng “Mano po”. Ang mga salitang *po* at *opo* ay bahagi na ng ating pang-araw-araw na pakikipag-usap sa mga nakatatanda bilang palatandaan ng paggalang. Ang ilang mga Pilipino tulad ng Ilokano, Bisaya, Bikolano, Muslim at mga taga-Pangasinan ay hindi gumagamit ng *po*. Ngunit hindi ito nangangahulugang hindi sila magalang. Hindi lamang bahagi ng kanilang wika ang salitang *po*.

Ang paggalang ay hindi lamang dapat ipakita sa pisikal na pamamaraan at pananalita. Higit na pinapahalagahan ang magalang na attitude o saloobin kaysa hindi tapat na pagmamano o paggamit ng *po*. Dagdag pa dito, ang paggalang ng bawat kasapi ng pamilya sa isa’t isa, anuman ang edad, ay mahalagang sangkap upang maging malusog ang buhay-pamilya.

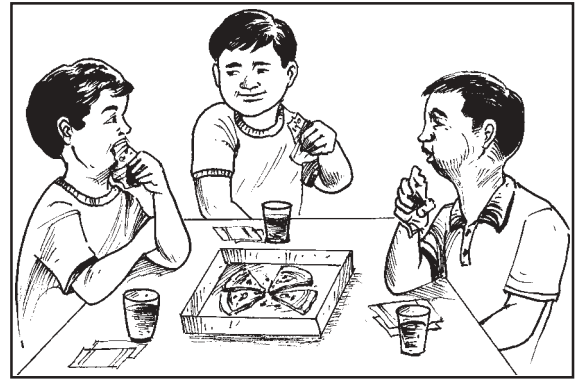

Ang pagkamasunurin ay ang paggawa ng mga bagay na iniuutos sa iyo ng mga nakatatanda, lalong-lalo na, ng iyong mga magulang. Natutuwa ang mga magulang kapag masunurin ang kanilang mga anak. Ang pagtupad ng iyong tungkulin sa bawat gawain sa bahay ay mahalaga sa pagsulong ng matatag na ugnayan sa pamilya.

Ang pagtupad sa ating mga tungkulin at responsibilidad sa abot ng ating makakaya ang makatitiyak ng maayos at mapayapang ugnayan sa pamilya. Ang pagiging responsable ay isang mahalagang halagahan o values na kailangan natin upang mapaunlad ang ating mga sarili. Ang pagkukusa at pagiging mapagkakatiwalaan ay mga kanais-nais na katangian ng isang responsableng tao.

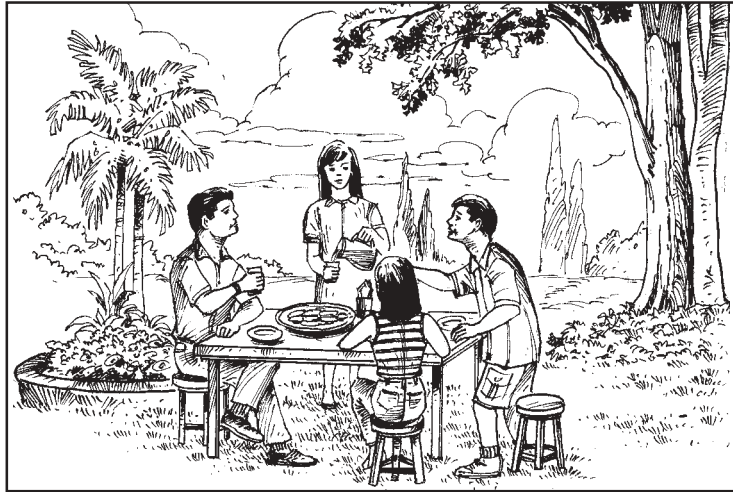
Mahalaga sa isang pamilya ang pagkamapagbigay. Ang pakikibahagi sa iyong mga magulang at mga kapatid ang magpapatatag ng ugnayan ng bawat kasapi ng pamilya.

Ang pagtulong sa isa't isa ay hindi lamang paraan upang matapos o magawa ang mga gawain o upang malutas ang mga suliranin. Ipinapakita din dito ang pagmamalasakit sa taong tinutulungan.

Mahalaga ang katapatan upang makuha ang tiwala ng iba, lalung-lalo na ng kapamilya mo. Itinataguyod nito ang pagiging bukás at sinseridad ng bawat isa at napipigilan ang mga suliraning bunga ng paglilihim sa isa't isa.

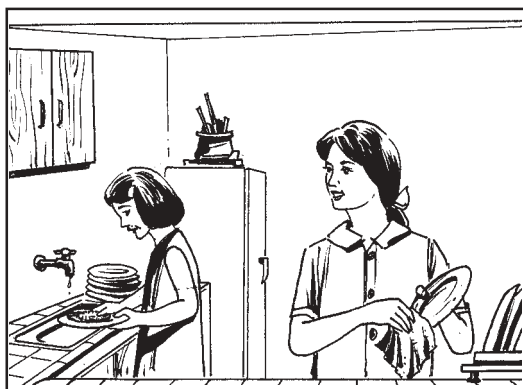
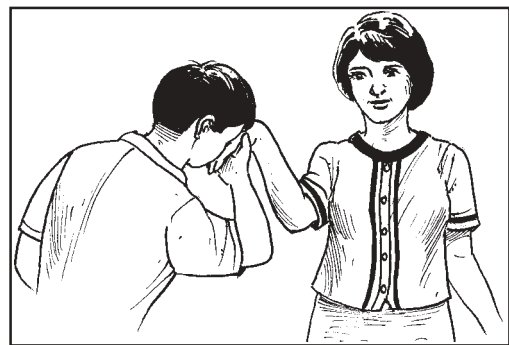
Ang malayang pananalita ay nakatutulong sa mga kasapi ng pamilya na makilala ang isa't isa. Ang mainam at bukás na komunikasyon ng mga kasapi ng pamilya ang maghihikayat sa bawat isa na magsabi ng kani-kanilang hinaing at problema. Nakatutulong itong maging malusog ang mga ugnayan sa loob ng pamilya.

Subukan Natin Ito

Pag-aralan ang mga larawan sa ibaba. Ilarawan kung anong halagahan o values, saloobin o attitude, o asal ang ipinapahiwatig ng bawat isa.

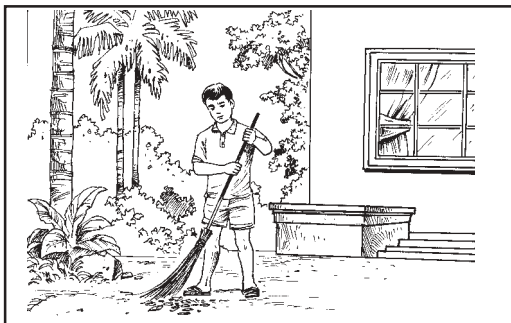
1. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

2. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

3. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

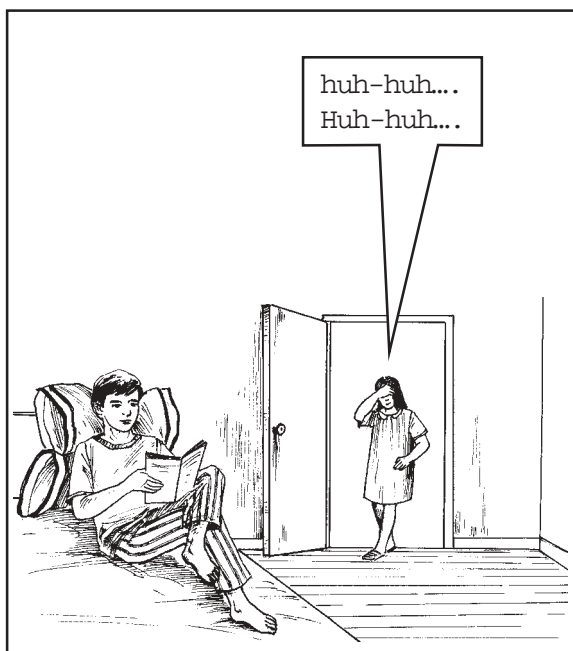
4. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 39.

Pag-usapan Natin Ito

Hindi sinasadya ni Grace na masira ang bisikleta ng kaniyang nakatatandang kapatid na lalaki. Umiiyak siya noong pumasok siya sa silid nito upang humingi ng tawad. Pag-aralan ang pag-uusap nina Grace at ng kaniyang kuya. Pagkatapos, sagutan ang mga kasunod na mga tanong.

1. Bakit umiiyak si Grace?

---

2. Ano ang reaksiyon ng kaniyang kuya nang nalaman niya na nasira ang kaniyang bisikleta?

---

3. Ano ang masasabi mo sa paraan ng pag-uusap nina Grace at ng kaniyang kuya?

---

4. Sa tingin mo, ano ang nakapagpadali ng kanilang pag-uusap?

---

5. Ano ang mararamdaman mo kung ikaw si Grace?

---

6. Ano ang masasabi mo sa relasyon ni Grace at ng kaniyang kuya?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 39.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

A. Pag-aralan ang mga larawan sa ibaba. Anong halagahan o values, saloobin, o asal ang ipinapakita ng bawat isa?

1.

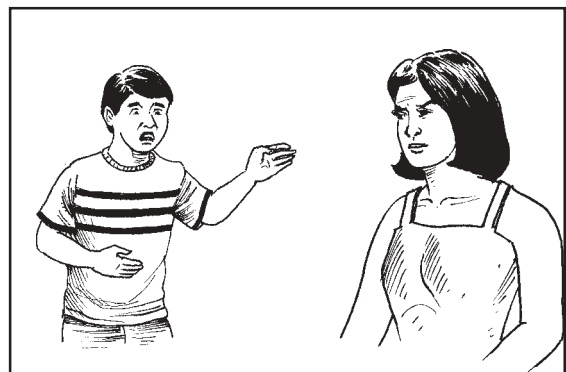

2.

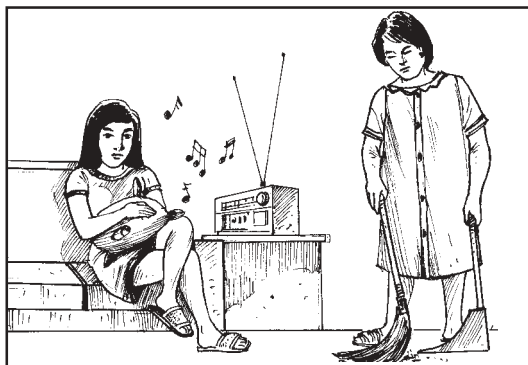

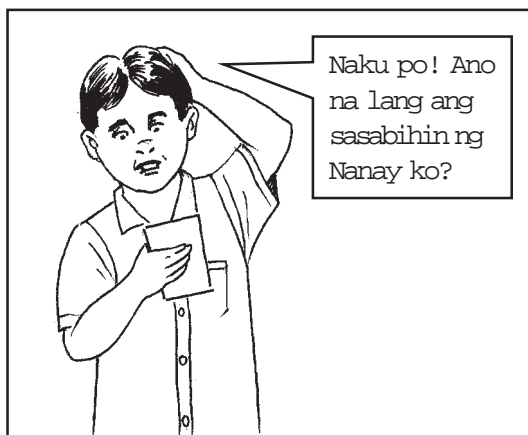

3. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

4. _____
 _____
 _____
 _____
 _____

B. Pag-aralan ang sumusunod na sitwasyon.

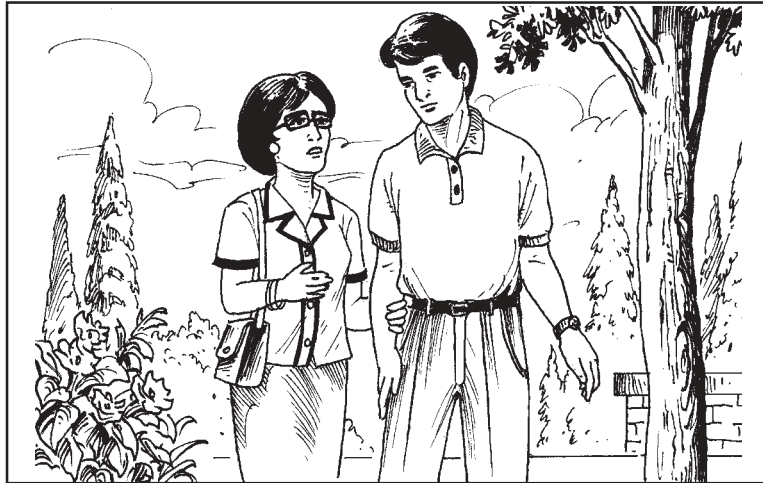
1. Nakuha ni Jack ang kaniyang *report card*. Mababa ang nakuha niya sa Matematika. Kung ikaw ang ina ni Jack at sinabi niya sa iyo ang tungkol sa mababa niyang marka, ano ang gagawin mo?

_____

_____

_____

_____

2. Kailangang dalawin nina G. at Gng. Rodriguez ang mga magulang ni G. Rodriguez. Ngunit masama ang pakiramdam ni Gng. Rodriguez. Kung ikaw si G. Rodriguez, ano ang gagawin mo?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 39–40.

Tandaan Natin

- ◆ Ikaw ay isang mahalagang bahagi ng iyong pamilya. Ikaw at ang iba pang kasapi ng iyong pamilya ay may kaniya-kaniyang tungkulin at responsibilidad na kinakailangang gampanan upang mapanatili ang mabuting ugnayan sa loob ng pamilya.
- ◆ Ilang mga halagahan o values, saloobin, at ugali ang mahalaga sa pagpapatibay ng ugnayan o pagkakaisa ng mga kasapi ng pamilya.

Ako at ang Aking Komunidad

Kapag ikaw ay lumabas sa iyong tahanan, ano ang iyong nakikita? Kilala mo ba ang iyong mga kapit-bahay? Alam mo ba ang iba't ibang pook sa iyong komunidad? Anu-anong patakaran sa iyong komunidad ang alam mo?

Ang araling ito ay tungkol sa iyong papel sa inyong komunidad. Magsisimula tayo sa pagkilala nang husto sa inyong komunidad. Pagkatapos, titingnan natin kung ano ang iyong magagawa upang mapanatiling malinis at maayos ang inyong komunidad.

Pagkatapos mong pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

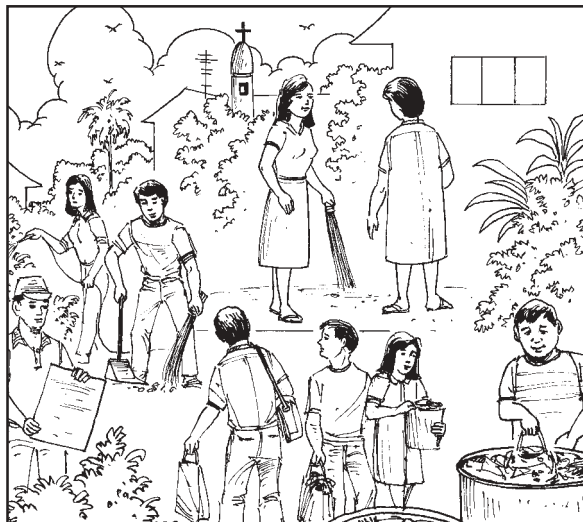
- ♦ tukuyin ang iyong papel sa inyong komunidad;
- ♦ ipaliwanag ang iyong mga responsibilidad sa iyong komunidad; at
- ♦ sabihin kung paano ka magiging isang kapakipakinabang na kasapi ng inyong komunidad.

Pag-usapan Natin Ito

Natutuhan mo sa nakaraang aralin na ikaw ay isang mahalagang bahagi ng iyong pamilya. Ngayon pag-usapan naman natin ang iyong sarili at ang iyong komunidad.

Pag-aralan ang larawang nasa ibaba.

1. Ano ang iyong masasabi tungkol sa mga tao na nasa larawan? Anong halagahan, saloobin, o kaugalian ang kanilang ipinamamalas?

---

2. Kung ikaw ang isa sa mga tao na nasa larawan, ano kaya ang iyong ginagawa? Ipaliwang ang iyong sagot.

---

3. Anu-anong mga tungkulin ang iyong gagampanan?

---

4. Gaano kahalaga ang iyong tungkulin sa iyong komunidad?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 40–41.

Subukan Natin Ito

Ikaw ba ay isang mabuting kasapi ng inyong komunidad? Ikaw ay mayroong napakahalagang tungkulin sa komunidad bilang isa sa mga kasapi nito. Tingnan natin kung batid mo ba ang iyong mga tungkulin sa iyong komunidad at ang mga usapin o isyung nakaaapekto sa iyong pook. Lagyan ng tsek (3) ang hanay na tugma sa iyo.

	Parati	Paminsan-minsan	Hindi Kailanman
1. Tinitiyak ko na hindi ako nagtatapon ng basura sa kalye o kalsada.			
2. Hinihinaan ko ang aking radyo upang hindi maistorbo ang aking mga kapitbahay.			

	Parati	Paminsan-minsan	Hindi Kailanman
3. Hindi ko hinahayaang lumabas ng bahay at bakuran at gumala-gala ang aking mga alagang hayop.			
4. Dumadalo ako sa mga pulong ng baranggay hangga't maaari.			
5. Lumalahok ako sa mga gawain at kampanya ng baranggay.			
6. Pumupunta ako sa konseho ng baranggay kapag mayroon akong mga mungkahi o reklamo.			

Gawing batayan ang nasa ibaba para sa iyong mga sagot:

Parati = 2 puntos

Paminsan-minsan = 1 punto

Hindi Kailanman = Walang punto

Kunin ang kabuuang puntos na iyong nakuha para sa buong aktibidad. Pagkatapos, ihambing ang iyong kabuuang puntos sa tsart na nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 41.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Ilang mga halagahan o values, saloobin at kaugalian ang mahalaga upang mapaunlad ang iyong ugnayan sa mga kasama mo sa iyong komunidad. Makatutulong ang mga ito upang magkaroon ng kapaligiran kung saan ang mga tao ay ligtas, maayos, at masaya.

Ang *Bayanihan* ay isa sa mga pinakamatandang tradisyon ng mga Pilipino. Ang mga tao sa isang komunidad ay nagtutulongan at nagkakaisa. Noong unang panahon, ang mga tao ay tumutulong sa isang kasamahan sa komunidad sa paglipat ng kaniyang bahay-kubo papunta sa ibang lugar. Masaya nila itong ginagawa sapagkat ito ay nakapagtataguyod ng pagkakaisa at pakiramdam na bahagi ka ng komunidad. Hinihikayat nito ang pagkakaroon ng *community consciousness* o kamalayang pangkomunidad at pagkakaroon ng malasakit sa iba.

Ang diwa ng bayanihan ay mananatiling isang kahanga-hangang katangian ng mga kasapi ng isang komunidad. Ang pagtutulungan, lalo na sa mga proyekto ng komunidad, ay nakatutulong upang magpakilala nang husto ang mga kasapi ng komunidad. Nakatutulong ito upang lalong tumatag ang mga ugnayan sa komunidad.

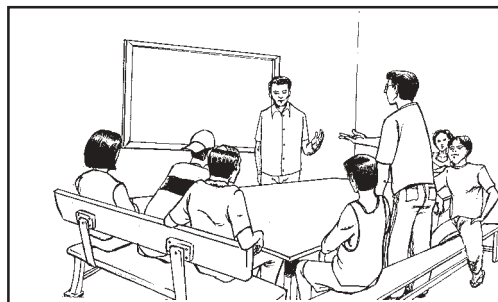
1. Magbigay ng halimbawa ng isang gawain sa iyong komunidad na nakapagpamalas ng diwa ng bayanihan.

Napakahalaga rin na batid mo ang mga isyu sa inyong komunidad. Isang paraan upang malaman mo ang mga ito ay sa pamamagitan ng pagdalo sa mga pulong sa inyong barangay. Magkakaroon ka ng pagkakataong makisalamuha sa mga iba pang kasapi ng inyong komunidad at magpalitan ng mga idea hinggil sa pagpapaunlad ng barangay. Ang pagkakaroon ng maganda at bukás na komunikasyon ay mahalaga hindi lamang para sa kapakanan ng komunidad kundi pati na rin sa pamilya.

Ang paglahok sa mga pulong sa barangay ay isa ring paraan upang maipahayag mo ang iyong mga reklamo o mungkahi at matutuhan ang iba mo pang responsibilidad bilang kasapi ng komunidad. Magkakaroon ka rin ng pagkakataon upang malaman at lumahok sa mga proyekto para sa kapakanan ng komunidad.

2. Magbigay ng isang pulong sa inyong barangay na iyong nadaluhan. Paano ka lumahok sa pulong na ito?

Ang malasakit mo sa ibang tao ay masusubukan sa oras ng pangangailangan, lalo na kung ito ay personal na suliranin o pangyayari na makaaapekto sa komunidad, gaya ng sunog at iba pang kalamidad.

Nararapat lamang na bukás ang iyong loob sa pagtulong, hindi lamang sa pagsuporta sa mga proyekto ng komunidad kundi pati rin sa pagtulong sa iba pang kasapi ng komunidad. Nakatutulong ito upang maging matibay o matatag ang mga ugnayan sa komunidad.

3. Magbigay ng insidente sa iyong komunidad na nakatulong ka sa isang kapit-bahay. Paano mo siya tinulungan?

Ang paggalang sa *privacy* at pribadong buhay ng isang tao ay mahalaga upang mapanatiling maayos ang inyong relasyon o ugnayan. Nagkakaroon ng katapatan at tiwala sa isa't isa. Ang isang komunidad na mahilig sa tsismis ay nagbubunga ng hindi kanais-nais na kapaligiran at nagdudulot ng mga di-pagkakaunawaan, away at kaguluhan.

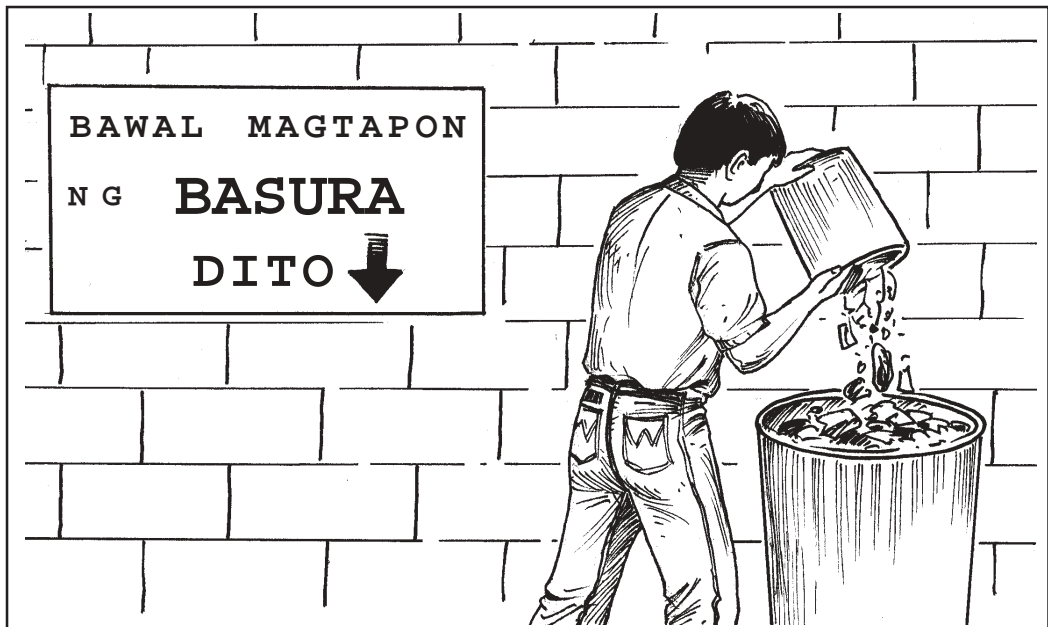

4. Nagkaroon na ba ng insidente sa iyong komunidad na nag-aaway ang mga magkakapitbahay dahil sa tsismis? Ano ang nangyari?

Bilang isang kasapi ng iyong komunidad, kinakailangang maging responsable at sumusunod sa mga batas. Dapat mong sundin ang mga patakaran sa iyong komunidad. Nakatutulong ito sa pagkakaroon ng komunidad na malinis at maayos.

5. Anu-ano ang mga alituntunin at patakaran sa iyong komunidad na alam na alam mo?

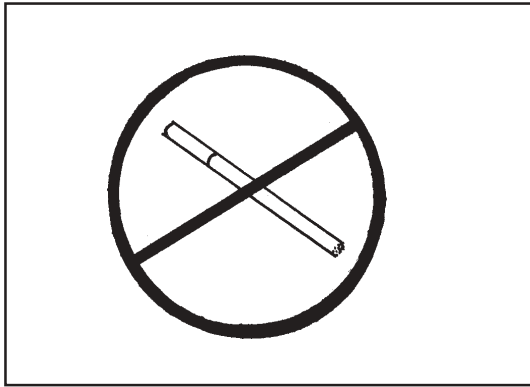

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 42.

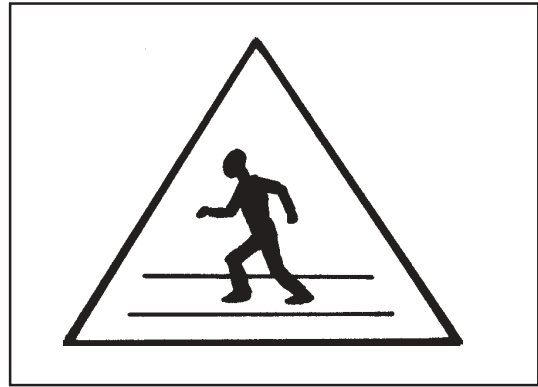

Subukan Natin Ito

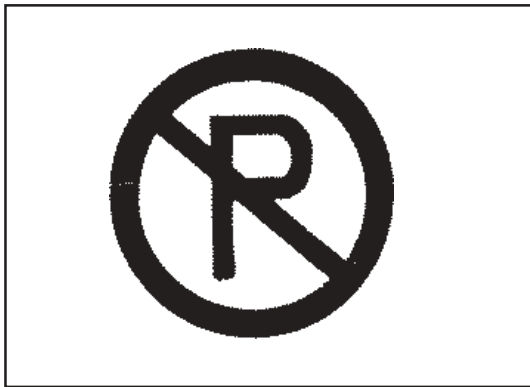
Tingnan natin kung batid mo ang ilan sa mga alituntunin o patakaran sa iyong komunidad. Kilalanin ang sumusunod na palatandaan at simbolo. Isulat ang iyong kasagutan sa mga puwang na nakalaan.

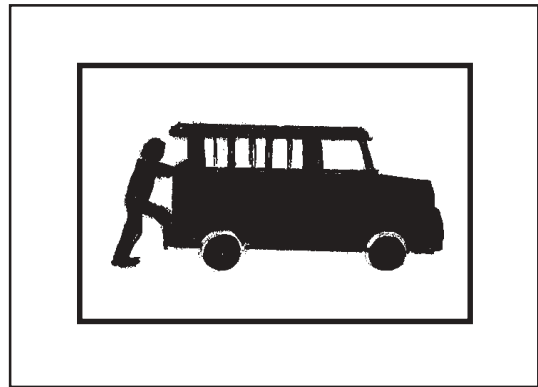
1. _____

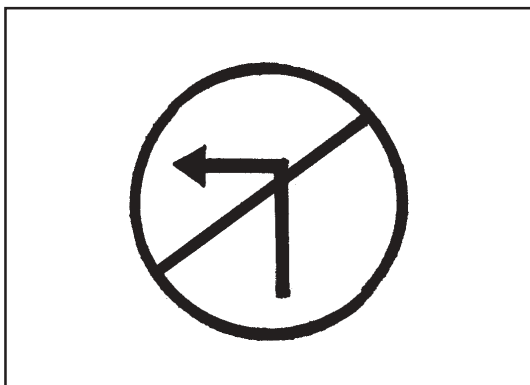
2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 42–43.

Pag-isipan Natin Ito

Pag-aralan ang bawat sitwasyon sa ibaba. Pagkatapos, sagutan ang mga kasunod na tanong.

1. Sumali ang iyong barangay sa “*Clean and Green*” na proyekto ng pamahalaan. Bilang isang kasapi ng inyong komunidad, paano ka makatutulong upang maging matagumpay ang proyektong ito?

---

2. Narinig mo na magkakaroon ng pulong ang barangay. Ang talakayan ay nakasentro sa pagsugpo ng ilegal na droga. Ano ang maimumungkahi mo sa iyong mga kabarangay upang maisagawa ang proyektong ito?

---

3. Gaganapin ang eleksiyon o halalan ng mga opisyal para sa iyong barangay. Paano mo pipiliin ang nararapat na mamuno sa iyong komunidad?

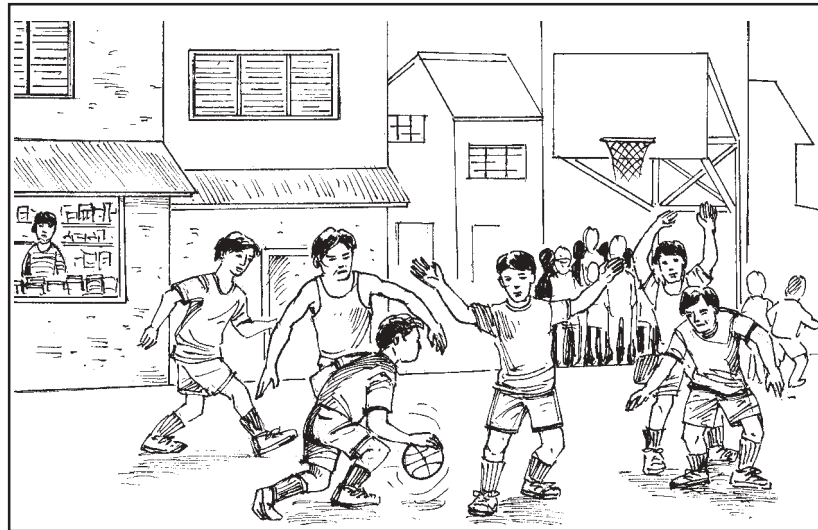

---

4. Tag-init na naman. Nagpaplano ang barangay ng mga proyektong para sa mga kabataan sa komunidad. Paano ka makatutulong sa pagsasaayos ng pang-kabataang gawain?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 43.

Pag-usapan Natin Ito

Naghahanap ng mga boluntaryo ang konsehal ng barangay para sa mga proyekto ng komunidad. Anong proyekto ang nais mong pagtuunan ng pansin at bakit?

Ipakita ang iyong sagot sa *Instructional Manager* para sa kaniyang puna.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Magsulat ng maikling paglalarawan ng iyong sarili kaugnay ng iyong komunidad. Sabihin mo kung ano ang iyong magagawa para sa inyong komunidad at ang iyong mga idea kung paano mapauunlad ang komunidad.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 43.

Tandaan Natin

- ◆ Ikaw ay isang mahalagang bahagi ng iyong komunidad. May mga tungkulin at responsibilidad ka na dapat mong gampanan para sa ikauunlad ng iyong komunidad.
- ◆ May mga halagahan o values, kaugalian, at saloobin na makatutulong sa iyo upang maging mabuting kasapi ng komunidad. Sanayin ito.

Ibuod Natin

- ◆ Mahalaga ang pagkilala sa sarili upang maunawaan mo ang iyong sarili. Alamin kung sino ka at kung ano ka upang mapahalagahan mo ang iyong sarili at alamin mo kung ano ang iyong kakayahan at kung ano ang maaari mong makamit.
- ◆ Ikaw ay isang mahalagang kasapi ng iyong pamilya. Ikaw ay may mga tungkulin at responsibilidad na dapat gampanan upang maging isang mabuting kasapi ng iyong pamilya.
- ◆ Ikaw rin ay isang mahalagang kasapi ng iyong komunidad. Maging mabuti kang kasapi ng iyong komunidad sa pamamagitan ng paglahok sa mga proyekto at pagsunod sa mga alituntunin at patakaran ng inyong komunidad.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

Pag-aralan ang sumusunod na sitwasyon. Sagutin ang mga kasunod na tanong.

Ang mga opisyal ng barangay sa iyong komunidad kasama ang isang NGO o *non-governmental organization* ang naglunsad ng serye ng mga workshops ngayong summer. Mayroong sa sining, pagsusulat, pag-arte, at pagluluto. Mayroon ding sports clinics at seminar tungkol sa pagpapahalaga sa kalikasan at personal na pag-unlad.

1. Aling klase, seminar, o workshops ang lalahukan mo? Bakit?

---

2. Paano mo hihikayatin ang iyong kapamilya na lumahok dito?

---

3. Paano ka makatutulong upang maging matagumpay ang programang ito?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 44.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo? (pp. 2–4)

A. Ang mga ito ay mga halimbawang sagot. Maaring iba ang sagot mo.

- ___3___ 1. Matangkad ako.
- _____ 2. Maliit ako.
- _____ 3. Mahiyain ako.
- ___3___ 4. Palakaibigan ako.
- ___3___ 5. Mahilig akong magbasa ng libro.
- _____ 6. Mahilig akong makinig sa musika.
- ___3___ 7. Mahilig akong lumabas kasama ang aking mga kaibigan.
- _____ 8. Mahilig akong nasa bahay lang.
- _____ 9. Mahilig ako sa maliliwanag na kulay.
- ___3___ 10. Mahilig ako sa madidilim na kulay.
- ___3___ 11. Ayaw ko ng mainit na panahon.
- _____ 12. Ayaw ko ng malamig na panahon.
- _____ 13. Hindi ako mahilig gumising nang maaga.
- ___3___ 14. Ayaw kong natutulog nang gabing-gabi na.

B. Ang mga nasa ibaba ay halimbawang mga sagot. Maaring iba ang sagot mo sa mga ito.

- 1. Gagawin ko ang iniuutos sa akin ng aking ina. Huhugasan ko ang mga pinggan at wawalisan ang bakuran. Kung mayroon pang oras, papanoorin ko ang palabas sa telebisyon.
- 2. Pag-uwi niya, sasabihin ko agad ang nangyari sa libro. Hihingi ako ng paumanhin at papalitan ko na lang ang nasira kong libro.
- 3. Tutulungan ko ang aking ama sa pag-aayos ng kisame ng bahay. Kung may oras pa, saka ko na lang babasahin ang komiks. Kung wala na, tatawagan ko ang aking kaibigan at tatanungin siya kung maari ko pa ring hiram ang komiks sa ibang araw.

- C. 1. (c) Bawal pumarada dito.
2. (d) Pook-babaan.
3. (a) Bawal manigarilyo.
4. (b) Pook-tawiran.

B. Aralin 1

Subukan Natin Ito (pp. 5–6)

Sa ibaba ay halimbawa ng napunan na autograph book:

Petsa: Marso 5, 2001

Pangalan: Maya dela Cruz

Tirahan: # 31 Mapayapa St. Teacher's Village,
Quezon City

Telepono: 922-3344

Kaarawan: Setyembre 18, 1975

Paboritong kulay: asul

Paboritong kanta: *You Look Wonderful Tonight*

Paboritong pelikula: *Pretty Woman*

Paboritong aktor: Michael J. Fox

Paboritong aktress: Julia Roberts

Paboritong pagkain: Baked Macaroni

Mga Libangan: magbasa ng libro, sumulat ng tula,
maglaro ng volleyball

Ambisyon: Maging isang kilalang manunulat

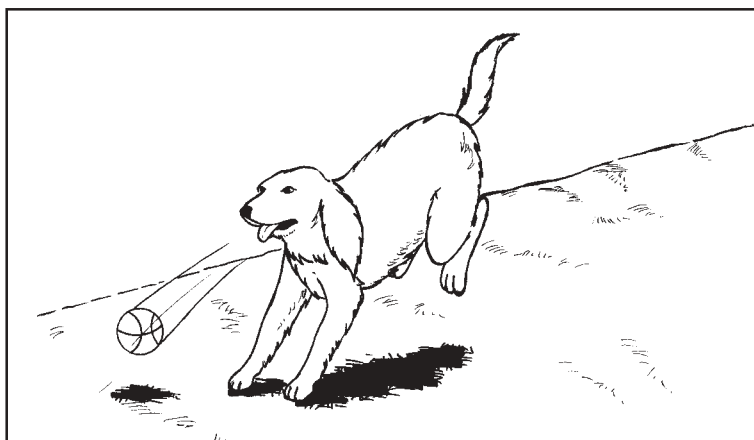
Pag-isipan Natin Ito (pahina 9)

Sa ibaba ay halimbawang mga sagot ayon sa talaan ni Maya.

1. Ang aking pisikal na kaanyuan ay pilipinang-pilipina. Paborito kong katangian ang itim kong buhok. Asset ko ito dahil ang aking buhok ay mahaba at makintab. Maraming tao ang nagsabi na maganda raw ito. Ang pinakaayaw kong pisikal na katangian ay ang aking taas. Ako ay maliit lamang. Minsan ay nahihirapan akong makilahok sa mga isports dahil ang tinatanggap lamang nila ang mga taong 5'2" pataas.
2. Ako ay palakaibigan. Marami akong nakikilala at natututuhan dahil sa katangian kong ito. Ngunit may mga pagkakataon namang hindi gaanong malakas ang aking loob dahil napapahamak lamang ako.
3. Sa aking palagay, kaya ako may mga gusto o paboritong gawain dahil magaling ako sa paggawa ng mga ito. Madali lamang gawin ang mga ito. Sa kabilang dako, may mga bagay din na hindi ko gustong gawin dahil magiging hindi ako komportable.
4. Itinuturing kong kalakasan ang ilan sa mga katangian ko dahil tinutulungan ako ng mga ito na gawin ang mga bagay na nais kong gawin at maging ang tao na gusto kong maging. Sa kabilang dako, mayroon din akong mga kahinaan na humahadlang sa aking kagalingan at kahusayan. Ang mga ito ang nakakapagpainis sa ibang tao.
5. Sa tingin ko, gusto ko ang aking sarili. Kanais-nais ang pagiging palakaibigan dahil tinuturuan ako nitong tumulong sa iba at gumawa ng mga bagay na hindi karaniwang nagagawa ng isang mahiyain na tao. Maari ko pa ring mapabuti ang aking sarili at maging higit na maunlad.
6. Ang pagkilala sa sarili ay napakahalaga dahil tinutulungan ako nitong maging isang taong nais kong maging. Natutuklasan at napahuhusay ko ang aking mga kakayahan at talento na makatutulong sa aking pakikipagsapalaran sa buhay. Tinutulungan din ako nitong pagtagumpayan ang aking mga kahinaan at paunlarin ang aking sarili.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 10)

Nasa ibaba ang aking larawan at paliwanag.

Isang Masayahin at Matapat na Kaibigan

Nakikita ko ang aking sarili bilang isang mapaglaro at masayahing aso. Mahilig akong makipagkaibigan sa maraming tao at mahilig akong makisaya sa kanila. Mahilig din akong tumawa at ngumiti at pasayahin ang ibang tao.

Ako ay isang tapat na kaibigan din. Gaya ng isang matapat na alagang aso, maari akong maging matalik na kaibigan ng kahit na sino. Maasahan ako ng aking mga kaibigan, sa panahon ng hirap at ginhawa. Gusto kong tumulong sa mga kaibigan kong may mga problema.

C. Aralin 2

Subukan Natin Ito (pp. 11–12)

Pangalan	Edad	Trabaho/Kabuhayan
Ama: Manuel dela Cruz	55	Nagmamaneho ng taxi
Ina: Yasmin dela Cruz	53	May-bahay
Mga Kapatid: Marian dela Cruz Manuelito dela Cruz	14 12	Estudyante Estudyante

1. Ang aking ama:

Siya ay isang mapagmahal na ama. Lagi niyang dinadala ang buong pamilya sa liwasan tuwing Sabado. Mahilig siyang makinig sa radyo at magbasa ng libro tungkol sa mga kotse.

2. Ang aking ina:

Kahanga-hanga ang aking ina. Napakagaling niyang magluto. Ang paborito niyang putahe ay Chicken Pastel. Mahilig siyang kumanta at manood ng mga lumang pelikula. Mahilig din siyang mag-alaga ng mga halaman sa kaniyang hardin.

3. Ang aking mga kapatid:

Si Marian ay malambing. Mahilig siyang magbigay ng mga simpleng regalo at makipag-usap sa telepono.

Si Manuelito ay aktibong lalaki. Mahilig siyang maglaro ng basketbol kasama ang kaniyang mga kaibigan tuwing Sabado ng hapon.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito (pp. 12–13)

Nasa ibaba ang mga halimbawang sagot.

1. Ang aking ama ang bumubuhay sa aming pamilya. Mayroon siyang limang yunit ng taxi. Inaayos niya ang bahay kung kinakailangan. Tumutulong din siya sa mga gawaing-bahay.
2. Ang aking ina ang ilaw ng tahanan. Siya ang gumagawa ng mga gawaing-bahay. Sinisiguro niya na kami ay malulusog at kumakain ng masusutansiyang pagkain. Tinitiyak din niya na ang aming mga damit ay malinis at komportableng isyuot.
3. Masunurin at masisipag ang aking mga kapatid. Nag-aaral silang mabuti at tumutulong din sila sa mga gawaing-bahay.
4. Sinusubukan kong maging masunuring anak sa aking mga magulang at mapagmahal na kapatid. Tinutulungan ko ang aking pamilya sa abot ng aking makakaya.
5. Tinutulungan ko sila sa abot ng aking makakaya. Nagpapasalamat ako sa lahat ng ginagawa nila para sa akin. Ako ay masunurin. Ipinapakita ko sa kanila sa maraming paraan na mahal ko sila. Sinasabi ko kapag gusto ko ang ginagawa nila.

Subukan Natin Ito (pp. 16–17)

1. Hinahalikan ng lalaki ang kamay ng kaniyang ina. Nagpapakita siya ng paggalang sa kaniyang ina.
2. Tinutulungan ng babae ang kaniyang ina sa paghuhugas ng pinggan. Matulungin siya sa kaniyang pamilya.
3. Ang babae ay mapagbigay at mabait. Ibinabahagi niya ang pagkain sa kaniyang nakababatang kapatid.
4. Ang lalaki ay nagpapakita ng kasipagan at pagiging responsable. Nililinis niya ang bakuran nang walang reklamo.

Pag-Usapan Natin Ito (pp. 17–19)

1. Umiiyak si Grace dahil nasira niya ang bisikleta ng kaniyang kuya.
2. Hindi nagalit ang kaniyang kuya. Mas inalala niya na kung nasaktan ba si Grace.
3. Pareho silang mahinahon. Ipinapakita ang kanilang pag-uusap kung gaano sila kahalaga sa isa't isa.
4. Sa tingin ko ang pagiging tapat, bukás, at mapagmahal nila sa isa't isa ang dahilan kung bakit madali para sa kanila na mag-usap.
5. Kung ako si Grace, luluwag ang aking pakiramdam at magpapasalamat ako dahil hindi nagalit ang aking kuya. May malasakit pa nga siya sa akin e.
6. Sa tingin ko, mayroong tapat at mapagmahal na ugnayan si Grace at ang kaniyang kuya. Ang ganitong uri ng relasyon ang nakakapagpadali sa kanila na lutasin ang mga problema at harapin ang mga paghihirap nang hindi nag-aaway.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 19–21)

- A. 1. Ang lalaki sa larawan ay hindi nagpapakita ng paggalang dahil sinisigawan niya ang kaniyang ina. Makikita na galit na rin ang kaniyang ina sa kaniya.
2. Ang larawan ay nagpapakita ng kakulangan ng bukás na komunikasyon sa pagitan ng lalaki at ng kaniyang kapatid na babae. Pareho silang galit at mukhang ayaw nilang makipag-usap sa isa't isa.

3. Ang batang babae ay nagpapakita na siya ay hindi matulungin at responsableng kasapi ng kaniyang pamilya. Siya ay umuupo lamang sa sofa at nakikinig sa radyo, habang nagwawalis ng sahig ang kaniyang ina.
  4. Ang batang lalake ay nagpapakita ng pagiging hindi masunurin sa kaniyang ina dahil tumatakbo siya papalayo nang hiniling sa kaniya na maghugas ng mga pinggan.
- B.
1. Kung ako ang ina ni Jack, itatanong ko ang mga dahilan ng kaniyang mabababang grado. Hindi ako sisigaw o magagalit sa kaniya, ngunit sasabihin ko sa kaniya na masama ang aking loob dahil sa kaniyang grado. Itatanong ko sa kaniya kung ano ang kailangan niya upang makapag-aral nang mabuti. Sasabihin ko sa kaniya na tutulungan ko siyang magtagumpay sa paaralan.
  2. Kung ako si G. Rodriguez, sasabihin ko sa aking asawa na mauunawaan ko kung hindi siya makadadalaw sa aking mga magulang dahil masama ang kaniyang pakiramdam. Hindi ako magagalit sa kaniya, sa halip ay aalagaan ko siya. Tatawagan ko ang aking mga magulang at sasabihin sa kanila na ang aking asawa at ako ay bibisita sa kanila sa ibang araw.

C. Aralin 3

Pag-usapan Natin Ito (pp. 22–23)

1. Ang mga tao sa larawan ay nagtutulungan upang mapanatiling malinis ang kanilang komunidad. Sila ay nagpapakita ng kabatiran ng kanilang responsibilidad bilang mga kasapi ng kanilang komunidad.
2. Narito ang isang halimbawang sagot. Ang iyong sagot ay maaaring maiba.

Kung ako ay isang tao sa larawan, tutulungan ko ang mga tao na magwalis sa lansangan. Marahil, nangangailangan ng tulong ang mga taong ito lalo na sa mga pook na mahirap linisin.
3. Gagampanan ko ang aking responsibilidad sa pamamagitan ng pagpapanatili ng kalinisan sa aking komunidad.

4. Ang aking mga responsibilidad sa komunidad ay mahalaga dahil sa pammagitan ng pagtupad nito nakatutulong ako sa pagpapaunlad ng aking komunidad at pagpapanatili ng kaayusan.

Subukan Natin Ito (pp. 23–24)

Isangguni ang iyong kabuuang iskor sa talaan na ito at alamin kung anong uri kang kasapi sa komunidad.

10-12 puntos	Tagapagbigay ng Kalinga sa Komunidad Batid mo ang iyong mga responsibilidad bilang kasapi ng iyong komunidad. Alam mo kung paano makatutulong upang pangalagaan ang iyong komunidad. Maaari kang maging isang pinuno ng komunidad at suportahan ang pagpapanatili ng kalinisan at kaayusan ng iyong komunidad. Ipagpatuloy mo ang mabuting gawain!
7-9 puntos	Paminsan-minsang Pakikilahok Kahit na ginagampanan mo ang ilan sa iyong mga responsibilidad bilang kasapi ng iyong komunidad, mayroong mga pagkakataon na hindi ka nakapagbibigay para sa ikauunlad at pagpapanatili nito. Subukan mong alamin kung ano ang iyong magagawa para sa iyong komunidad.
0-6 puntos	<i>Couch Potato Neighbor</i> Hindi naman ibig sabihin na ikaw ay tamad (bagama't ito ang kahulugan ng <i>couch potato</i>), ngunit hindi mo nagagampanan ang iyong tungkulin bilang kasapi ng komunidad. Tumulong sa ibang tao sa labas ng iyong tahanan! Maging isang responsable at aktibong kasapi ng iyong komunidad. Kailangan ng bawat komunidad ang mga kasaping tulad mo. Kailangan ka ng iyong komunidad!

Pag-aralan at Suriin Natin Ito (pp. 24–27)

Narito ang mga halimbawang sagot. Ang iyong mga sagot ay maaaring iba.

1. Noong nakaraang taon, tinipon ng barangay ang mga kasapi ng komunidad upang tumulong sa paggawa ng basketball court. Maraming tao ang lumahok sa gawain. Ang ilang mga pamilya ay nagbigay ng mga pampalamig. Ang lahat ay nagsaya. Masaya kami dahil sa loob ng tatlong araw lamang, natapos na ang basketball court.
2. Ako ay dumalo sa isang pulong ng barangay noong nakaraang buwan. Ang kapitan ng barangay ay nagsalita tungkol sa pangangailangan ng wastong sistema sa pagtatapon ng basura. Aking iminungkahi na ang barangay ay makipagugnayan sa pribadong organisasyon na mayroong mga kagamitan sa pagrerecycle.
3. Noong may bagyo, ang poste ng kuryente ay nahulog at sumira sa bubong ng aking kapit-bahay. Nagsimulang bumaha sa kanilang bahay. Kung kaya nagpasiya ang aking pamilya na anyayahan silang manatili sa amin hanggang sa bumaba ang baha.
4. Dalawa sa aking mga kapit-bahay ang nag-away dahil isa sa kanila ang nagkakalat ng balita na ang asawa ng isa ay mayroong kalaguyo. Nagkakasakitan na nang dumating ang kapitan ng barangay. Sinubukan ng kapitan ng barangay na pagbatiin ang dalawang babae ngunit hindi siya nagtagumpay. Hanggang ngayon, iniwasan ng dalawang babae na makipag-usap sa isa't isa.
5. Ang mga patakaran o alituntunin sa komunidad na pamilyar sa akin ay ang mga patakaran sa trapiko at sa tamang pagtatapon ng basura. Ang mga halimbawa ay: “Bawal Umikot,” “Bawal Pumarada,” “Gumamit ng Tawiran,” at “Bawal Magkalat”.

Subukan Natin Ito (pahina 28)

1. Bawal manigarilyo
2. Pook-Tawiran
3. Bawal Pumarada
4. Bawal umikot

5. Pook-Babaan
6. Bawal lumiko sa kaliwa

Pag-isipan Natin Ito (pp. 29–30)

Narito ang mga halimbawang sagot. Ang iyong sagot ay maaaring iba.

1. Bilang kasapi ng komunidad, tutulungan ko ang proyektong “*Clean and Green*” sa pamamagitan ng pagpapanatiling malinis ang paligid ng aking bahay. Itatapon ko nang wasto ang aking basura. Sisimulan kong magtanim sa paligid ng aking bahay at makikilahok ako sa mga pagtatanim ng mga puno sa liwasan ng aming komunidad.
2. Imumungkahi ko sa barangay na magsagawa ng mga seminar hinggil sa pag-iwas sa ilegal na gamot. Naniniwala ako na ang pagtuturo sa mga tao ay makatutulong sa kanila na maunawaan ang kahalagahan ng pag-iwas sa mga ilegal na gamot.
3. Upang bumoto nang wasto para sa mga bagong pinuno ng barangay, ako ay mangangalap ng mga impormasyon tungkol sa mga kandidato. Ang impormasyon ay makatutulong sa akin upang malaman kung sino sa mga kandidato ang tamang tao na magsisilbi sa komunidad, kung sino ang may kakayahan at karapat dapat na mahalal.
4. Tutulong ako na kausapin ang mga kabataan sa komunidad upang hikayatin sila na makibahagi sa mga programang pangkabataan sa barangay. Imumungkahi ko rin sa barangay na gumawa ng survey hinggil sa mga kagustuhan ng kabataan sa komunidad upang malaman kung anong mga gawain ang magugustuhan nila.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 31)

Narito ang halimbawang sagot. Ang iyong sagot ay maaaring iba.

Ako ay magboboluntaryuo para sa mga programang pang-isports sa aming komunidad. Aktibo ako sa isports at ang aking kaalaman at karanasan ay makatutulong para sa programa. Upang malaman kung anong mga gawain sa isports ang magugustuhan ng mga tao sa komunidad, ako ay magsasagawa ng simpleng survey hinggil sa kanilang mga kagustuhan. Inaasahan ko na makatutulong ako upang maging malusog at maayos ang pangangatawan ng aking komunidad.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pahina 33)

Ang iyong mga sagot ay maaaring iba sa mga ito.

1. Sasali ako sa klase sa art class o sining. Matagal na akong namamangha sa sining, lalo sa pagpipinta. Ang pagsali sa mga klase sa sining ay makatutulong sa akin upang mapaunlad ang aking talento sa pagpipinta.
2. Hihikayatin ko ang aking pamilya na makilahok sa programa. Sasabihin ko sa kanila ang mga benepisyo na kanilang makukuha mula sa mga workshop, mga klase o seminar kung sila ay dadalo. Maaari nilang matuklasan ang kanilang natatagong talento o mapaunlad ang mga talento na mayroon na sila. Makikilala rin nilang mabuti ang aming mga kapit-bahay. Makatutulong ito upang tumatag ang ugnayan ng mga kasapi ng komunidad.
3. Maaari akong makatulong sa ikatatagumpay ng summer program sa pamamagitan ng paghihikayat sa aking mga kapit-bahay na makilahok sa mga gawain. Ako ay tutulong sa pagtatayo at paglilinis sa mga pook na pagdarausan ng mga klase, palihan, o seminar. Hihikayatin ko rin ang aking mga kaibigan at kapit-bahay na dumalo sa kanilang mga programa araw-araw.

Talahuluganan

Abilidad Ang kakayahang gumawa

Imahinasyon Kakayahan ng isip sa pagiging malikhain o maparaan

Kabatiran Ang pagkakaalam ng isang bagay

Halagahan o value Pamantayan o sistema ng pagpapahalaga sa bagay-bagay

Kahinaan Isang katangian na may kakaunti o walang pakinabang, maaaring makasama pa sa isang tao

Kalakasan Kapaki-pakinabang na katangian ng isang tao

Kapatid Iba pang anak ng magulang

Katangian Natatanging anyo o ugali ng isang indibidwal

Komunidad Isang pangkat ng mga tao na naninirahan sa isang pook

Komunikasyon Paraan o proseso ng pagpapahayag, pagbabahagi, o pagpapalitan ng idea, damdamin, impormasyon at katulad sa pamamagitan ng pagsulat, pagsasalita, o pagsenyas. Ang pag-uusap o palitan ng mga saloobin, idea, o dalawang o maraming tao

Libangan Isang interes o aktibidad na ginagawa ng isang tao upang sumaya

Malikhain Pagka-orihinal, may imahinasyon

Mapagkakatiwalaan Tapat, maaasahan

Masunurin Pagsunod o pagtalima; pagpapakita ng paggalang

Paborito Kung ano ang pinakagusto ng isang tao

Paggalang Ang pagpapakita ng respeto o pitagan

Pagkakasundo Walang alitan

Pagkukusa Ang paggawa ng mga bagay na hindi na kailangang sabihan pa

Palakaibigan Mahilig makipagkaibigan

Patakaran Mga kondisyon o prinsipyo mula sa awtoridad o pinagkasunduan ng nakararaming tao na kailangang sundin

Pedestrian Tao na naglalakad

Personalidad o katauhan Ang kabuuan ng mga katangian ng isang tao batay sa kaniyang pag-uugali at saloobin

Pook-Babaan/Pook-Sakayan Pook kung saan maaaring pumara at magsakay o magbaba ng pasahero ang mga pampublikong sasakyan

Responsibilidad Mga tungkulin o obligasyon

Tungkulin Papel na kailangang gampanan; gawain

Mga Sanggunian

De Vitto, Joseph A. *The Interpersonal Communication Book 5th ed.* New York, USA: Harper and Row, Publishers, 1989.

Building a Strong Family. The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints. <<http://www.lds.org/library/display/0,4945,29-1,1-14-2,00.htm>>. March 6, 2001, date accessed.